

Vores udledning. Vores ansvar

- Sådan bør Danmark arbejde for finansiering af tab og skader

6.10.2023

Mens de alvorligste konsekvenser af klimakrisen stadig ikke er indtruffet i Danmark, er situationen en anden mange andre steder - især i de i forvejen fattigste dele af verden. Der hersker i dag ikke tvivl om, at vi ser ind i en tid, hvor klimarelaterede "tab og skader" vil ramme millioner af mennesker og samfund.

Begrebet tab og skader dækker over de tab og skader, der opstår, når konsekvenserne af klimaforandringer overgår muligheden for at tilpasse sig. Siden klimasårbare østater første gang - for over 30 år siden¹ - påpegede deres udfordringer ift. tab og skader, har verdenssamfundet negligeret at handle. De rigeste lande, som grundet deres historiske udledninger bærer det største ansvar for klimaforandringer, har kontinuerligt forsømt at leve op til løfter om finansiering.

Et estimat peger på, at omkostninger til tab og skader i udviklingslandene anslås at være op til 580 mia. USD i 2030.² Alt imens verdens rigeste lande, der er ansvarlige for størstedelen af udledningen, endnu ikke har betalt de 100 mia. USD. til reduktion og tilpasning (fra 2020-2025), de i 2015 lovede i Parisaftalen. I 2022 blev det estimeret, at ekstreme klima- og vejrphenomener medførte tab på omkring 109 billioner USD i udviklingslandene³. Estimatet indbefatter ikke finansiering til langsomt opståede tab og skader (f.eks. ørkendannelse og stigende havniveau) eller ikke-økonomiske tab (f.eks. tab af kulturer og biodiversitet)⁴. Samtidig er det blevet tydeligt, at klimaforandringerne, og særligt tab og skader, rammer eksisterende sårbare grupper uforholdsmæssigt hårdere, såsom kvinder, børn, mennesker med handicap, LGBTIQ+ personer⁵. Der er derfor i dag akut behov for at sætte handling bag ordene i arbejdet med tab og skader og sikre FN-princippet om ikke at efterlade nogen i stikken (Leave No One Behind).

Dette brief beskriver indledningsvist, hvad tab og skader er, og herefter præsenterer 92-gruppen og Globalt Fokus en række anbefalinger til, hvordan Danmark bør arbejde for at imødekomme behovet for finansiering til tab og skader.

TAB OG SKADER ACCELERERER DEN EKSISTERENDE GLOBALE ULIGHED

Begrebet "tab og skader" dækker over de negative følgevirkninger, der opstår, når et område rammes af klimarelaterede katastrofer eller i det hele taget ikke har mulighed for at tilpasse sig klimaforandringerne.

Artikel 8 i Parisaftalen

Artikel 8

1. Parterne anerkender vigtigheden af at undgå, minimere og adressere tab og skader i forbindelse med de skadelige virkninger af klimaændringer, herunder ekstreme vejrphenomener og langsomt opståede phenomener, og den rolle, som bæredygtig udvikling spiller med hensyn til at reducere risikoen for tab og skader.

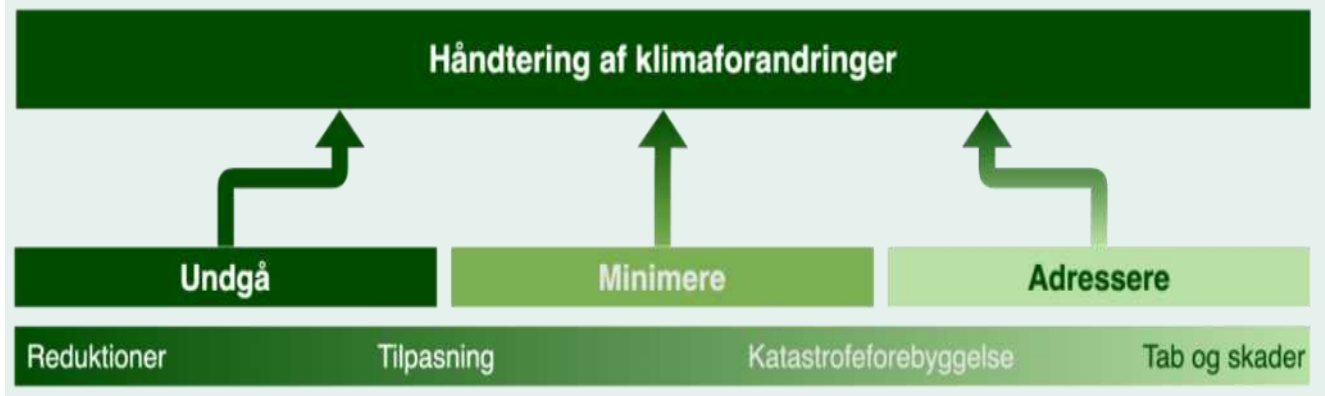
Artikel 8 i Parisaftalen beskriver, hvordan konsekvenserne fra skadelige virkninger fra klimaændringer modvirkes via tre hovedspor (se Figur 1):

- (1) **Undgå (reduktioner)**: indsatser der reducerer udledningerne af klimaskadelige gasser.
- (2) **Minimere (tilpasning)**: indsatser der beskytter samfund mod konsekvenserne af klimaforandringer. Klimatilpasningsforanstaltninger omfatter f.eks. beskyttelse af samfund mod havniveauanstigning ved at hjælpe befolkningen med at flytte til højere terræn, forberede sig på ekstreme vejrkatastrofer ved at investere i tidlige varslingsystemer, beskytte fødevarerforsyninger, skifte til tørkeresistente afgrøder og meget mere.

Og når reduktioner og tilpasning ikke rækker:

- (3) **Adressere (håndtering af tab og skader)**: tab og skader sker, når reduktionsindsatsen ikke er ambitiøs nok, og når tilpasningsindsatsen er mislykket eller umulig at implementere, ofte pga. begrænsede ressourcer.

Figur 1

Tab og skader kan både være forårsaget af pludseligt eller langsomt opståede hændelser, der resulterer i såvel økonomiske som ikke-økonomiske tab og skader af levebrød, fysisk og mental sundhed, velvære, infrastruktur, økosystemer og biodiversitet, kulturarv og menneskeliv. Konsekvenserne af klimaforandringerne, der relaterer sig til tab og skader, risikerer derfor også at accelerere den allerede eksisterende globale ulighed og dermed slå arbejdet med FN's Verdensmål tilbage.

Tab og skader finder sted over hele verden - fra voldsomme skovbrande i Canada til oversvømmelser i Tyskland til større og stærkere orkaner i Caribien og USA til tørke i Østafrika. Længere nede kan du læse om, hvorfor tab og skader dog ofte rammer først og hårdest i det globale syd.

TYPER AF TAB OG SKADER

Eksempler på forskellen mellem:

Langsomt opståede tab og skader:

Ørkendannelse, tab af biodiversitet, forsuring af havet, stigende havniveau

Eksempel: østater, som f.eks. Kiribati, bliver ubeboelige pga. stigende havniveau

Pludseligt opståede tab og skader:

Ekstreme vejrbegebenheder såsom: flodbølger, cykloner, tørke, hedebølger

Eksempel: oversvømmelser i Pakistan (2022), cyklonen Odetta i Filippinerne (2021)

Eksempler på forskellen mellem:

Ikke-økonomiske tab og skader

Tab der ikke kan opgøres økonomisk, men kan være uvurderlige, som f.eks. tab af menneskeliv, sundhed, kulturer, sprog, steder af spirituel betydning, biodiversitet og måder at leve på eller traumet af at blive tvunget til at migrere fra sit hjem⁶

Økonomiske tab og skader

Påvirker f.eks. kritisk infrastruktur, landbrug, ejendomme og forstyrrer forsyningskæder. Kan også være på makroniveau, f.eks. når et lands valuta kolliderer på grund af en stor naturkatastrofe

TAB OG SKADER ER EN RETTIGHEDSKRISE

De ødelæggende klimarelaterede tab og skader, som allerede eksisterer og fremover vil eskalere i hyppighed, underminerer menneskers ret til: liv, sikkerhed, mad, vand, bolig, sundhed, uddannelse, levebrød, miljø, kulturelle rettigheder mfl.¹⁵

Rige landes manglende vilje til at udfase fossile brændstoffer og reducere emissioner, yde tilstrækkelig støtte til tilpasning og på en meningsfuld måde håndtere tab og skade, forårsager enorme menneskelige lidelser og er ikke i overensstemmelse med internationale menneskerettighedsforpligtelser. Efterhånden som klimakrisen eskalerer, er løftet fra Parisaftalen om at de rige lande vil "respektere, fremme og tage hensyn til deres respektive forpligtelser med hensyn til menneskerettigheder"¹⁶, mere relevant end nogensinde før.

DEN UDFORDRENDE VEJ FOR ANERKENDELSE AF TAB OG SKADER

Man kan sjældent entydigt konkludere, at klimaforandringer alene er årsag til tab og skader, da der ofte er mange årsager, som bidrager til det konkrete tab f.eks. dårlig regeringsførelse eller manglende politiske beslutninger, konflikter eller diskrimination og politisk, økonomisk og social eksklusion. To tætliggende østater kan f.eks. opleve vidt forskellige konsekvenser, selvom de rammes af den samme naturkatastrofe (f.eks. en voldsom tyfon). Konsekvenserne afhænger blandt andet af, hvor etableret et advarsels- og evakueringssystem, der er etableret, samt om systemet også når ud til de mest sårbare befolkningsgrupper m.m.

På baggrund af såkaldte attributions-studier kan man vurdere, hvor meget sandsynligheden for en given hændelse (og dens intensitet) er steget som følge af klimaforandringer. F.eks. har den internationale forskergruppe World Weather Attribution konkluderet, at de voldsomme oversvømmelser i Libyen (september 2023) var 50 gange mere sandsynlige på grund af menneskeskabte klimaforandringer¹⁷.

INGEN KLIMARETFÆRDIGHED UDEN FINANSIERING AF TAB OG SKADER

Fra 1990 til 2015 steg verdens samlede CO₂-udledning med 60 procent. En undersøgelse¹⁸ fra Oxfam viser, at den rigeste 1% af verdens befolkning i denne periode har udledt dobbelt så meget CO₂ som den fattigste halvdel af verdens befolkning, og at klimaets kritiske tilstand i høj grad skyldes deres ekstreme forbrug.

OVERSVØMMELSER I PAKISTAN I 2022

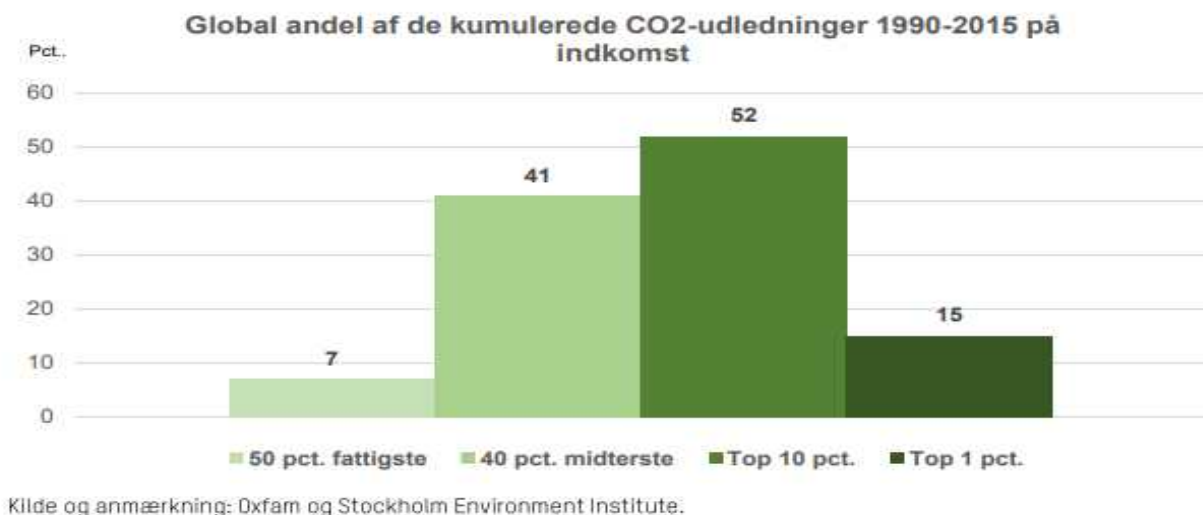
Pakistan oplevede i september 2022 de mest alvorlige oversvømmelser i Pakistans nyere historie. Ekspert er enige om, at store dele af katastrofen skyldtes klimaforandringerne⁷⁸.

Omkostningerne ved skaden er anslået til 30 milliarder USD⁹, med 1,6 mio. hjem tabt eller beskadiget, 5.000 kilometer vej ødelagt og over 750.000 husdyr tabt¹⁰. Mere end 1.400 mennesker mistede livet og 33 mio. mennesker blev påvirket af oversvømmelserne¹¹.

Støtte fra det internationale samfund:

Det internationale donorsamfund har givet tilsagn om støtte på over 9 mia. USD¹². En lille andel af de 9 mia. USD forventes som gavebistand, mens resten gives som lån gennem f.eks. Den Internationale Valutafond (IMF) og Verdensbanken. Pakistans egen statskasse og især de mange ramte fattige mennesker må forventes at dække de resterende omkostninger af oversvømmelserne, som samlet set løb op i 30 mia. USD¹³. Danmark gav i januar 2023 tilsagn om 26,7 mio. kroner i gavebistand gennem humanitære indsatser til Pakistan¹⁴.

Kumulerede CO2-udledninger

Blandt den fattigste halvdel finder man samtidig de lande, der er mest sårbare over for klimakatastrofer, og med de dårligste forudsætninger for at forbedre deres modstandsdygtighed. Klimasårbare lande udsættes således for en dobbelt uretfærdighed, når udviklede økonomier ikke foretager de nødvendige reduktioner i udledninger, og samtidig undlader at leve op til deres klimafinansierings forpligtelser.

TAB OG SKADER RAMMER SKÆVT

Tab og skader kan ramme alle, men nogle mennesker er særligt sårbare. Det gælder blandt andet kvinder, børn, ældre mennesker og marginaliserede grupper, herunder mennesker, der lever i fattigdom, mennesker, der lever med handicap, LGBTQI+-personer, etniske og sproglige minoriteter og oprindelige folk. Disse grupper, der oftere i forvejen er udsatte, risikerer at opleve et højere niveau af eksponering og sårbarhed over for klimapåvirkninger og de negative følgevirkninger¹⁹. Ifølge UN Women har kvinder og børn 14 gange større risiko for at dø i en klimakatastrofe end mænd²⁰. UNDP har samtidig anslået, at 80% af mennesker fordrevet af klimaforandringer er kvinder²¹. Dertil kommer, at kønsbaseret vold og ulønnet omsorgsarbejde historisk har en tendens til at stige, når kriser rammer, mens adgang til seksuelle og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR) og sundhedsydelse generelt forværres til yderligere skade for i forvejen sårbare grupper.

Den strukturelle ulighed, som i dag rammer kvinder og piger og andre kønsdiverse personer, bliver kun forøget under tab og skader, idet kvinder og pigers bidrag til samfundet vægtes mindre i økonomisk henseende, men også da de oftere oplever kulturel marginalisering, hvorfor de f.eks. oftere oplever større risiko for sult og mangel på husly, uddannelse m.m. Det er vigtigt at være opmærksom på de faldgruber, som eksisterer i forhold til den strukturelle ulighed både ift. økonomisk tab og skader og ikke-økonomiske tab og skader - og balancen i hvilken form for tab og skader, man har fokus på. Er fokus alene på økonomiske tab og skader, risikerer det at stille sårbare grupper endnu ringere, da de tab, som disse grupper pådrager sig, er mindre synlige og nogle gange helt underkendes, f.eks. tab af indtægt fra uformel økonomi, øget ulønnet omsorgsarbejde, manglende adgang til social- og sundhedsydelse eller tab af udokumenteret bosættelse.

Dette gælder også for andre grupper - i særdeleshed personer, som oplever marginalisering på baggrund af flere identitetsmarkører på en gang. Relativt små klimachok risikerer at ødelægge deres indkomstkilder, mens ulige adgang til støtte og ressourcer gør, at de kan have sværere ved at komme på fode igen. For oprindelige folk er dette særligt tydeligt, da de i forvejen er sårbare over for tab af eksistensgrundlag og oprindelig viden. Klimaforandringer og tab og skader øger denne sårbarhed. Her skal det også tages i betragtning, at sårbare grupper, herunder kvinder, generelt set er dårligere repræsenteret i beslutningsprocesser angående krise- og katastrofehandtering og klimarelaterede politikker, og dermed har mindre indflydelse på, hvordan fx. klimafinansieringsindsatser implementeres.

TAB OG SKADER ØGER RISIKO FOR KONFLIKTER OG DESTABILISERING

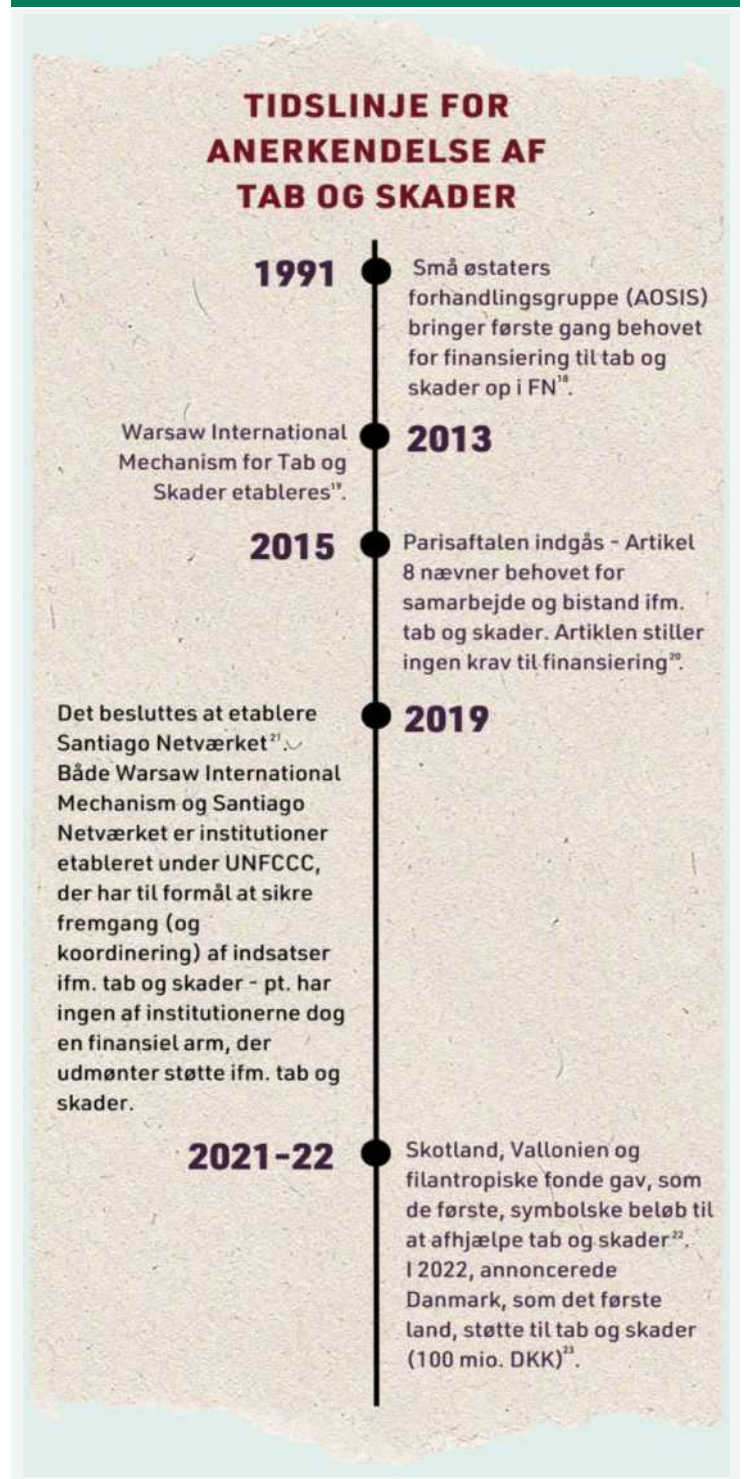
Tab og skader risikerer at øge risikoen for både lokale og nationale konflikter. Forskere er generelt enige om, at klimaforandringerne ikke direkte forårsager væbnet konflikt - lokalt eller nationalt - men at klimakrisen indirekte kan øge risikoen for konflikt ved at forværre de faktorer, der i et komplekst samspil i sidste ende kan føre til sammenstød²². F.eks. kan der opstå øget risiko for konflikt, når der opstår mangel på vand. Her kan der opstå konflikt om, hvordan vandet skal bruges og hvem, der må have adgang til det. Lokale konflikter kan hurtigt kobles op på nationale konflikter, specielt hvis der i forvejen findes politiske spændinger i landet.

Aktiviteter som initieres for at adressere tab og skader, eller for at hjælpe med klimatilpasning, kan ligeledes lede til konflikt. Hvis aktiviteterne ikke hjælper alle i et lokalområde, kan der opstå konflikt om, hvem der skal have adgang. Det er derfor ekstra vigtigt, at projekter, der adresserer tab og skader, også tager højde for risikoen for konflikt, og at der er opmærksomhed på det komplekse samspil mellem klimaforandringerne og konflikter.

Det bør dog undgås at forenkle forholdet mellem klimaforandringerne og konflikt, da dette kan give næring til frygten for flere konflikter, samt strømninger af flygtninge. En sådan fortælling risikerer at fremme usikkerhed snarere end at bidrage til at styrke menneskers og landes modstandsdygtighed over for klimakrisen.

TAB OG SKADER SKAL IKKE FINANSIERES MED UDVIKLINGSBISTAND

TIDSLINJE FOR ANERKENDELSE AF TAB OG SKADE

De forventede økonomiske omkostninger ved tab og skader i 2030 anslås at være mellem 290-580 milliarder USD alene i udviklingslande²³. I 2050 anslås behovet at kunne stige til 1-1.8 billioner USD²⁴. Humanitære appeller ifm. ekstreme vejrrelaterede hændelser anslås at være steget fra 1,5 mia. USD i 2000 til 15,5 mia. USD i 2021 - en stigning på over 800%²⁵. I forbindelse med deres årlige opgørelse har FN i 2023 annonceret den største humanitære appel nogensinde (369 mia. kr.)²⁶. Nogle rige lande mener, at der ikke er behov for særskilt finansiering til tab og skader, da klima, udviklings- og humanitær bistand kan imødekomme behovet²⁷. Men det mener lande i syd - samt et væld af globale civilsamfundsorganisationer - er forkert, da tab og skader udgør et separat behov. Desuden er de tre øvrige former for bistand i forvejen underfinansierede og derfor utilstrækkelige til at dække det tiltænkte behov (dvs. klima, udvikling og humanitære indsatser).

På FN's generalforsamlingen i 1970 blev det besluttet, at rige lande skulle levere mindst 0,7% af BNI i fattigdomsorienteret udviklingsbistand. I 2009 blev man ifm. COP15 i København enige om, at rige lande fra 2020 årligt skulle betale 100 mia. USD i klimafinansiering til reduktion af udslip og klimatilpasning. Dette dækker dog ikke tab og skader. Verdens rige lande har endnu ikke levet op til forpligtelsen om at betale 100 mia. USD om året til klimafinansiering fra 2020 til 2025, hvilket har forsinket de klimaindsatser, der kunne have mindsket konsekvenserne forbundet med tab og skader²⁸. Det er altså i strid med vores løfter at hente finansiering til tab og skader fra eksisterende udviklings- og humanitær bistand. Samtidigt er både FN's mål for udviklingsfinansiering, UNFCCC's mål for klimafinansiering og humanitære appeller i forvejen alvorligt underfinansieret²⁹. Det er derfor afgørende, at finansiering til tab og skader er nye og additionelle midler, der ikke tages fra andre vigtige formål.

Omkostningerne i forbindelse med klimapåvirkninger vil fortsætte med at skyde i vejret med hver brøkdel af en grad af opvarmning. Idet klimarelaterede tab og skader uundgåeligt vil opstå hyppigere og hyppigere, er det bydende nødvendigt, at det internationale samfund finder et system for finansiering og fordeling af midler hertil. Systemet bør bygges op omkring en retfærdig og automatisk mekanisme for økonomisk støtte, forankret i princippet om forureneren betaler. Udover gavebistand fra rige lande, bør innovative finansierings løsninger også bidrage

TAB OG SKADE SKAL UNDERSTØTTE LOKALSAMFUNDS MODSTANDSDYGTIGHED

Der er en række finansieringsbehov forbundet med risikoreduktion af klimakatastrofer, f.eks. tidlige varslingsystemer og foranstaltninger, der understøtter et lokalsamfunds modstanddygtighed. Udgifter, der er specifikt forbundet med at "adressere" tab og skader (se Figur 1), dækker f.eks. over midler til nødhjælp og genopbygning ifm. klimakatastrofer. Herunder støtte til at genoprette (eller udvikle alternative) levebrød, nøddoverførsler af kontanter, genopbygning af hjem og infrastruktur, traumbearbejdning m.m.

I forbindelse med langsomt opståede havniveaustigninger kan finansieringen f.eks. dække udgifter forbundet med migration og genhusning af permanent fordrevne. Ikke-økonomiske tab kan bl.a. imødekommes med at forevige landområder eller viden, der risikerer at gå/er gået tabt på grund af klimaændringer, m.m.

Der er en stigende interesse for tab-og-skade-forsikringer. Tab-og-skade-forsikringer kan ses som et værktøj i arbejdet med at skabe ny innovativ finansiering til tab og skader. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at der er en række udfordringer forbundet med forsikringstilgangen, da forsikringer mod tab og skader grundlæggende adskiller sig fra ordinære forsikringer. Særligt da man allerede nu ved, at de hændelser, der ydes forsikringer imod, vil komme til at stige kraftigt i hyppighed og omfang fremadrettet. Ligeledes er der bekymring for, at forsikringer ikke vil komme de mest udsatte samfund til gavn. Selv hvis forsikringer vil kunne hjælpe i nogle situationer, er der enighed om, at forsikringer langt fra er tilstrækkelige, og der fortsat er et betydeligt behov for yderligere finansiering.

ANBEFALINGER TIL DANMARKS ARBEJDE MED AT FREMME FINANSIERINGEN TIL TAB OG SKADER

Danmark har som et af verdens rigeste lande – og et af dem med størst klimaaftryk pr. indbygger³⁰ – en forpligtelse til at betale sin klimagæld. En klimagæld, der allerede i dag løber op i milliarder til at dække udgifter til reduktioner og tilpasning. Hertil kommer det, at vi, som et land med store udledninger per person, også har en gæld forbundet med klimarelaterede tab og skader. De forventede økonomiske omkostninger ved tab og skader i 2030 anslås at være mellem 290-580 milliarder USD alene i udviklingslande³¹. I 2050 anslås behovet at kunne stige til 1-1.8 billioner USD³².

Alt peger altså på, at der også fremadrettet vil være stadig flere voldsomme klimarelaterede vejrfænomener, der vil medføre store tab for lokalbefolkninger og naturen. Det indebærer både økonomiske tab, som konkrete ødelæggelser og ikke-økonomiske tab, såsom tab af biodiversitet, kulturarv og identitet, som ikke indgår i de økonomiske estimater³³. I tillæg til tab og skader forbundet med akutte fænomener, kommer tab og skader fra fænomener, der har udviklet sig over tid (slow onset). Slow onset-fænomener mangler politisk opmærksomhed og tilstrækkelige midler³⁴. I stedet bliver de ofte først adresseret, når de har udviklet sig til humanitære kriser³⁵.

Det er afgørende, at der i forbindelse med COP28 sikres fremgang ifm. operationaliseringen af COP27-beslutningen om finansiering til tab og skader. Det er derfor positivt, at regeringsgrundlaget³⁶ (december, 2022) fremhæver, at regeringen vil "støtte de mest sårbare lande, der lider under de største tab og skader som følge af den globale opvarmning", samt fremlægge en plan for, hvordan Danmark kan leve op til sine klimafinansieringsforpligtelser.

92-gruppen og Globalt Fokus har i fællesskab udarbejdet følgende anbefalinger til Danmark omkring tab og skader. Anbefalingerne bygger på det internationale civilsamfunds anbefalinger og særligt med fokus på at være i tråd med anbefalinger fra det globale syd til, hvordan tab og skader bedst imødekommer lokale behov og lokalt ejerskab.

DANMARKS FINANSIERING AF TAB OG SKADER SKAL VÆRE UNDERSTØTTET AF FØLGENDE 9 PRINCIPPER:

- **UNFCCC princippet:** Finansieringen skal bygge på historisk ansvar og *Fælles Men Differentieret Ansvar og Respektive Muligheder* (Common But Differentiated Responsibility - and Respective Capabilities).
- **Behovsbaseret:** Finansiering skal bygge på det reelle behov i modtagerlandene.
- **Midlerne skal være nye og additionelle:** COP27-beslutningen foreskriver at finansiering til tab og skader være ny og additionel. Derfor skal finansieringen til tab og skader være udover de 0.7% af BNI, som gives i udviklingsbistand.
- **Gavebistand:** Finansieringen til tab og skader gives som gavebistand og ikke som lån.
- **Klart defineret:** Der skal etableres en klar definition af, hvad der præcist betragtes som adressering af tab og skader.
- **Leave No One Behind-princippet:** Verdensmåls-princippet om ikke at lade nogen i stikken (leave no one behind), samt at hjælpe de mest sårbare først.
- **Menneskerettighedsbaseret tilgang:** Tab og skader skal adresseres ud fra en menneskerettighedsbaseret tilgang, herunder med hensyn til de mest marginaliserede og/eller udsatte grupper som børn, kvinder, mennesker med handicap, mennesker på flugt og oprindelige folk.
- **Gender transformative approach:** Finansieringen skal sikre, at strukturelle årsager til kønsuligheder adresseres.
- **Bygger på lokalt ejerskab:** Lokalt lederskab og ejerskab skal sikres og understøttes.

COP28 ANBEFALINGER ANGÅENDE TAB OG SKADER

Danmark skal arbejde for en styrkelse af de fremskridt, der skete på tab & skader-dagsordenen på COP27. En sådan styrkelse forudsætter vigtigst af alt, at nye midler hurtigst muligt når til de samfund, der oplever tab og skader. Derfor skal Danmark via vores plads i EU's forhandlingsgruppe - arbejde for:

ANBEFALING TIL ET AMBITIØST OPDATERET REDUKTIONSMÅL

- Danmarks egne reduktionsmål og EU's nye NDC (Nationally Determined Contribution) skal øges med henblik på at afværge yderlig eskalering af klimakrisen og resulterende tab og skader. Danmarks mål bør som minimum hæves til 80% reduktion i 2030, mens EU bør hæve ambitionerne til 65% reduktion i 2030.

ANBEFALING TIL ET AMBITIØST NYT FINANSMÅL (NEW COLLECTIVE QUANTIFIED GOAL)

I 2025 afløses den nuværende UNFCCC-forpligtigelse på 100 mia. USD til klimafinansiering af et nyt mål (new collective quantified goal). Specifikt ift. tab og skader, bør Danmark arbejde for, at det nye klimafinansieringsmål:

- Er baseret på behov og indeholder delmål for gavebistand til reduktioner, tilpasning og tab og skader.
- Kan revideres og justeres opad, afhængig af behov. Den 5-årige Global Stocktake (GST) er det logiske sted for finansieringsmålet at blive gennemgået og opdateret.

OPERATIONALISERING AF BESLUTNINGEN OM FINANSIERING TIL TAB OG SKADER

Vi har identificeret fire områder som Danmark bør have fokus på i arbejdet med operationaliseringen af beslutningen om finansiering til tab og skader:

- Hurtig og effektiv operationalisering af fonden
- Finansiering af fonden
- Formålet - hvad skal finansiering fra fonden bruges på
- Overblik over øvrige tab og skade finansieringsmekanismer

ANBEFALINGER TIL HURTIG OG EFFEKTIV OPERATIONALISERING AF FONDEN

- Danmark skal arbejde for at bygge bro mellem det globale nord og syd. Der skal sikres en hurtig og effektiv operationalisering af den nye fond, således at den kan begynde at udbetale midler senest fra starten af 2025.
- Der skal sikres transparent og meningsfuld inddragelse af civilsamfundet både i tilblivelsesfasen, og når fonden bliver operativ, herunder i f.eks. adgang til information og governance-strukturer/beslutningsprocesser.
- Fondens skal være i regi af UNFCCC, og være agil, uden langsommelige og komplicerede ansøgningsprocesser, og i stand til hurtigt at udbetale midler - ideelt efter et system, der bygger på kriterier eller udløserer (*triggers*).
- Fondens skal have stærke sociale og miljømæssige sikkerhedsforanstaltninger, samt en effektiv klagemekanisme.

ANBEFALING TIL FINANSIERING AF FONDEN

- Ligesom Danmark var det første land, der annoncerede støtte til Santiago Netværket og økonomisk støtte til tab og skader, bør Danmark gå forrest på COP28 og annoncere, at Danmark støtter tab og skade-fonden med additionelle midler.
- Alle udviklingslande skal være berettiget til at modtage finansiel støtte fra fonden, men der skal være klare og gennemsigtige rammer, som sikrer, at midlerne tildeles samfund og lande, som er særligt sårbare.
- Danmark skal arbejde for, at der udarbejdes en årlig Loss & Damage Financial Gap-rapport, der gør status over tilgængeligheden af tab og skade finansiering i forhold til udviklingslandenes behov.
- Tab og skader skal finansieres af offentlige midler (hovedsageligt fra udviklede lande). Desuden skal der udvikles innovative finansieringsløsninger, baseret på princippet om, at forureneren betaler, hvor private aktører også kan bidrage. Danmark bør gå forrest og sikre hurtig opbakning til, at en del af proventet i forbindelse med beskatning af f.eks. sø- og luftfart eller fossil udvinding går til tab og skader.
- Finansiering til tab og skader skal være forudsigelig og rapporteringen transparent: For at gøre finansieringen så forudsigelig som muligt for modtagerlandene, skal Danmark og andre rige lande levere kvantitativ og kvalitativ information om den forventede finansiering til tab og skader. Danmark skal arbejde for, at det bliver obligatorisk at rapportere på finansiering til tab og skader gennem de officielle fælles formater for rapportering af klimafinansiering.

ANBEFALING TIL FORMÅLET - HVAD SKAL FINANSIERING FRA FONDEN BRUGES PÅ

- Det er afgørende, at den nye fond og øvrige finansieringer til tab og skader tilsammen dækker hele spektret af tab og skader. Samtidig skal det sikres, at finansiering til tab og skader koordineres, så den styrker og komplimenterer (og ikke duplikerer) eksisterende - særligt humanitær - finansiering.
- Danmark skal arbejde for, at fonden får tre spor:
 - Et til katastrofe respons og tiden efter
 - Et til langsomt opståede hændelser
 - Et der kan fremme lokalt ledet tab og skade indsatser, implementeret af civilsamfund og ikke-statslige aktører
 - *Alle tre spor skal både tage økonomiske og ikke-økonomiske tab og skader i betragtning*
- Det skal sikres at fonden ikke fører til øget ulighed mellem hverken stater, befolkningsgrupper eller individer. Der skal afsættes midler til kapacitetsstyrkelse hos civilsamfundet og andre lokale aktører, samt være særligt fokus på, at deres rettigheder tages i betragtning. Dette gælder særligt sårbare grupper (kvinder, oprindelige folk, børn, etniske minoriteter, mennesker med handicap, LGBTQI+, mennesker der lever i skrøbelige lande eller lande med konflikt m.m.).

ANBEFALING TIL AT SKABE OVERBLIK OVER ØVRIGE TAB OG SKADE FINANSIERINGSMEKANISMER

Der skal laves en tydelig overblik over fonde, instrumenter og puljer, der (udover den nye fond) kan adressere specifikke tab og/eller skader. Det kan f.eks. handle om Den Grønne Klimafond, Adaptation Fund, og humanitære fonde. Eksisterende fonde, instrumenter og puljer som inkluderes skal også øges efter behov.

Slutnoter

- 1 <https://climatenetwork.org/wp-content/uploads/2022/05/The-Loss-and-Damage-Finance-Facility-web-compressed-1.pdf>
- 2 <https://us.boell.org/en/unpacking-finance-loss-and-damage>
- 3 https://us.boell.org/sites/default/files/2023-05/the_loss_and_damage_finance_landscape_hbf_ldc_15052023.pdf
- 4 https://us.boell.org/sites/default/files/2023-05/the_loss_and_damage_finance_landscape_hbf_ldc_15052023.pdf
- 5 <https://us.boell.org/sites/default/files/2022-11/221102a-pr150-davis-shawoo-loss-and-damage-2210g.pdf>
- 6 https://us.boell.org/sites/default/files/2023-05/the_loss_and_damage_finance_landscape_hbf_ldc_15052023.pdf
- 7 <https://politiken.dk/klima/art8949226/Pakistan-r%C3%A5ber-p%C3%A5-klimaretf%C3%A6rdighed-midt-i-k%C3%A6mpe-oversv%C3%B8mmelser>
- 8 <https://www.bbc.com/news/science-environment-62915648>
- 9 <https://globalnyt.dk/pakistans-kvaler-er-langt-fra-forbi-efter-katastrofen-sidste-sommer/>
- 10 <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/flood-hit-pakistan-works-prevent-overflow-biggest-lake-2022-09-06/>
- 11 <https://www.rescue.org/article/flooding-pakistan-what-you-need-know>
- 12 <https://www.aljazeera.com/news/2023/1/9/flood-hit-pakistan-hosts-climate-resilience-meet-with-un-for-aid>
- 13 <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/10/28/pakistan-flood-damages-and-economic-losses-over-usd-30-billion-and-reconstruction-needs-over-usd-16-billion-new-assessme>
- 14 <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13668256/danmark-stotter-pakistans-born-med-267-millioner-kroner?publisherId=2012662>
- 15 https://uploads-ssl.webflow.com/605869242b20501f9a579e7a/63613b5cfbc10759b1c6e524_L%26DC_A_HUMAN_RIGHTS-BASED_APPROACH_TO_ADDRESSING_LOSS_AND_DAMAGE_EN.pdf
- 16 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019(01))
- 17 <https://www.reuters.com/world/africa/climate-change-made-libyas-deadly-rainfall-up-50-times-more-likely-study-2023-09-19/>
- 18 https://oxfam.dk/documents/analyser/2022_0209_oxfamibis_analyse_rigeste_udleder_markant_mere_drivhusgas_klimaulighe d.pdf
- 19 <https://us.boell.org/sites/default/files/2022-11/221102a-pr150-davis-shawoo-loss-and-damage-2210g.pdf>
- 20 <https://www.unhcr.org/media/gender-displacement-and-climate-change>
- 21 <https://www.ohchr.org/en/stories/2022/07/climate-change-exacerbates-violence-against-women-and-girls>
- 22 <https://www.icrc.org/en/what-we-do/climate-change-conflict>
- 23 <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-72026-5>
- 24 <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-is-climate-change-loss-and-damage/>
- 25 <https://www.oxfam.org/en/press-releases/800-increase-un-appeal-needs-extreme-weather-related-emergencies-over-last-20-years>
- 26 <https://www.berlingske.dk/international/fn-varsler-rekordstort-behov-for-humanitaer-hjaelp-i-2023>
- 27 https://us.boell.org/sites/default/files/2023-05/the_loss_and_damage_finance_landscape_hbf_ldc_15052023.pdf
- 28 <https://www.oxfam.org/en/press-releases/rich-countries-continued-failure-honor-their-100-billion-climate-finance-promise>
- 29 <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621500/bp-climate-finance-shadow-report-050623-en.pdf?sequence=19>
- 30 <https://concito.dk/udgivelser/danmarks-globale-forbrugsudledninger>

31 <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-72026-5>

32 <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-is-climate-change-loss-and-damage/>

33 <https://us.boell.org/sites/default/files/2021-05/Spotlighting%20the%20Finance%20Gap%20-%20Loss%20and%20Damage%20brief%203.pdf>

34 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877343521000531#sec0030>

35 https://www.germanwatch.org/sites/default/files/Part%20-%20National%20and%20international%20approaches%20to%20address%20loss%20and%20damage%20from%20slow-onset%20processes_1.pdf

36 <https://fm.dk/udgivelser/2022/december/regeringsgrundlag-ansvar-for-danmark/>